

УДК 338.486.1:[338.488.2:640]

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ГОТЕЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

І. Жук

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

Розвиток сучасних економічних відносин в Україні та світі, що супроводжується процесами трансформації та глобалізації, потребує переосмислення підходів до формування та використання організаційно-економічних механізмів управління сфери готельного господарства.

Починаючи з середини ХХ століття організаційно-економічні механізми управління підприємствами досліджували С.І. Байлик, М.Б. Біржаков, В.М. Бурков, М.Г. Грещак, А.К. Кульман, Г.Д. Ковальова, Л.Ш. Лозівський, Е.С. Мінаєв, Н.В. Мішенін, А.В. Монахов, С.В. Мочерний, Б.А. Райзберг, Ю.М. Осипов, А.В. Савчук, Е. Б. Стародубцева, В. О. Федорович та ін. [4, с. 43].

Проаналізувавши літературні джерела, можна зробити висновок, що в економічній теорії немає одностайності у трактуванні сутності поняття «організаційно-економічний механізм управління». Деякі вчені розмежовують поняття «організаційний механізм управління» й «економічний механізм управління» та досліджують їх окремо.

Ключове у цьому терміносполученні поняття «механізм» у «Тлумачному словнику економіста» визначається як сукупність процесів, прийомів, методів, підходів, здійснення певних дій для досягнення мети [7, с. 185].

Якщо розглядати поняття «механізм» як категорію, то він є інструментом, який забезпечує поступальний розвиток об'єкта, на який спрямовано рушійну силу чинників зовнішнього середовища. Його структура та зміст змінюються у процесі розвитку суспільного виробництва [1, с. 4].

У науковій літературі зазначено, що організаційний механізм містить сукупність елементів виробничого процесу (трудові ресурси, засоби праці, предмети праці, інформацію); способи організації зв'язків між елементами, організаційні форми, методи, правові норми й нормативи, які забезпечують раціональне функціонування всієї виробничої системи [6].

Своєю чергою, економічний механізм діє через економічні інтереси як усвідомлені матеріальні потреби людей і складається з комплексу економічних способів, методів, важелів, нормативів, показників, за допомогою яких реалізуються об'єктивні економічні закони. Економічний механізм підприємства має складну структуру, до якої належать механізм формування і використання ресурсів (капіталу); механізм управління витратами; механізм управління фінансами; мотиваційний механізм; механізм взаємодії з ринком [2, с. 26].

Так, А. Кульман трактує економічний механізм як взаємозв'язок, що виникає між різними економічними явищами і процесами, та розрізняє економічні механізми закритого і відкритого типу залежно від сфери їх дії, при цьому не розмежовуючи економічний й ринковий механізми. У своїй книзі «Економічні механізми» він зазначає, що «економічний механізм починає діяти тільки тоді, коли вихідне економічне явище спричиняє низку інших, причому для їх виникнення не потрібно додаткового імпульсу. Вони виникають одне за одним у певній послідовності й спричиняють очевидні результати. Отже, економічний механізм визначається або природою вихідного явища, або кінцевим результатом серії явищ. Складовими механізму завжди одночасно виступають і вихідне явище, і завершальні явища, і весь процес, що відбувається в інтервалі між ними» [3, с. 12].

На основі наведених визначень робимо висновок, що організаційний механізм управління та економічний механізм управління, які беруть участь у формуванні організаційно-економічного механізму управління визначають його сутність як набір взаємопов'язаних, взаємозалежних і чітко визначених організаційних та економічних дій, що впливають на економічні та організаційні параметри системи управління з метою забезпечення ефективних показників діяльності підприємства.

Організаційно-економічний механізм управління готельним підприємством повинен бути гнучким, швидко реагувати на зміни чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, які досить активно впливають на діяльність готелю.

Через те що автори досліджують об'єкти різних типів, різного рівня розвитку і складності, їхні визначення сутності організаційно-економічного механізму різняться. Та й сама ринкова економіка різноманітна і складна, у ній діють безліч економічних систем, розвиток і функціонування яких забезпечують організаційно-економічні механізми управління.

За визначенням Ю. Лисенка, організаційно-економічний механізм – це система формування завдань і стимулів, які дають змогу перетворити у процесі трудової діяльності рух (динаміку) матеріальних і духовних потреб членів суспільства в рух засобів виробництва та його кінцевих результатів, спрямованих на задоволення платоспроможного попиту споживачів [4, с. 45].

Учений Г. В. Козаченко трактує організаційно-економічний механізм як інструмент управління, сукупність управлінських елементів і способів їх організаційної, інформаційної, мотиваційної та правової підтримки, використання яких з урахуванням особливостей діяльності підприємства забезпечує досягнення певної мети [4, с. 45].

Дослідивши організаційно-економічні механізми управління ефективною діяльністю проєктних організацій, І.В. Моргачов дійшов висновку, що організаційно-економічний механізм – цілеспрямована й керована відкрита система, сукупність взаємопов'язаних і взаємодійних принципів, процедур, методичних інструментів, критеріїв, суб'єктів і засобів забезпечення, стратегій, яка дає змогу гармонізувати процеси, що відбуваються в межах відповідних організацій, знизити рівень невизначеності й поліпшити якість управлінських рішень [4, с. 45].

За В. О. Федоровичем, організаційно-економічний механізм управління – різнорівнева ієрархічна система основних взаємопов'язаних елементів та їх типових груп (суб'єктів, об'єктів, принципів, методів та інструментів тощо), а також способів їх взаємодії, включаючи інтеграцію та дезінтеграцію, під час і під впливом яких гармонізуються економічні відносини (інтереси) держави, власників (учасників та акціонерів), кредиторів і персоналу, вклю-

чаючи представників вищого менеджменту корпорації і суспільства [4, с. 45].

Отже, можемо зробити висновок, що жодне із наведених визначень організаційно-економічного механізму управління не можна беззастережно застосовувати до готельної галузі, тому виникає необхідність уточнити визначення поняття організаційно-економічного механізму управління саме для сфери готельного господарства як самостійної галузі національного господарства.

Список використаних джерел:

1. Андреев Б. Ф. Системный курс экономической теории. Микроэкономика : учеб. пособие / Б. Ф. Андреев ; под ред. акад. В. А. Петрищева. – Санкт-Петербург : Лениздат, 1998. – 574 с.
2. Грешак М. Г. Внутрішній економічний механізм підприємства : навч. посіб. / М. Г. Грешак, О. М. Гребешкова, О. С. Коцюба ; за ред. М. Г. Грешака. – Київ : КНЕУ, 2001. – 228 с.
3. Кульман А. М. Экономические механизмы / А. М. Кульман. – Москва : Прогресс, 1993. – 360 с.
4. Мальська М. П. Організаційно-економічний механізм управління сфери готельного господарства в Україні : монографія / М. П. Мальська, В. Л. Кізима, І. З. Жук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 215 с.
5. Мальська М. П. Управління сферою готельного господарства: теорія та практика : підручник / М. П. Мальська, В. Л. Кізима, І. З. Жук. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 336 с.
6. Новиков Д. А. Институциональное управление организационными системами / Д. А. Новиков. – Москва, 2003. – 99 с.
7. Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С. М. Гончарова. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.